

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันสภาพสังคมไทยได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา โรงเรียนในฐานะเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษาต้องดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ ซึ่งทางโรงเรียนต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ งานวิชาการซึ่งถือว่าเป็นงานหลักที่ผู้บริหารในฐานะที่เป็นผู้นำขององค์กรต้องให้ความสำคัญในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังที่ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544, หน้า 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการ ไว้ว่า เป็นงานหลักของสถานศึกษา ไม่ว่าจะสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดการ โปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ดังที่ Smith and Others (อ้างในปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2544, หน้า 1 - 2) ได้ให้ความสำคัญของงานในสถานศึกษา งานในความรับผิดชอบของผู้บริหารให้เวลาและความสนใจ สนับสนุนการดำเนินงานวิชาการมากที่สุด ถึงร้อยละ 40 รองลงมาเป็นการใช้เวลาเท่ากันให้กับงานบุคลากรและกิจการนักเรียน ร้อยละ 20 ส่วนงานที่ใช้เวลาน้อยที่สุดเท่ากันคืองานการเงิน อาคารสถานที่ ความสัมพันธ์กับชุมชน และงานทั่วไป ใช้เวลาเพียงร้อยละ 5 เท่านั้น

นอกจากนี้จันทราณี สงวนนาม (2545, หน้า 143) ได้ให้ความสำคัญของงานวิชาการ ไว้ว่า งานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา ที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ส่วนงานด้านอื่น ๆ นั้น แม้จะมีความสำคัญเช่นเดียวกัน แต่เป็นเพียงส่วนส่งเสริมสนับสนุน ให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจะต้องสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร การที่จะตรวจสอบว่าสถานศึกษาใดผู้บริหารให้ความสำคัญต่องานวิชาการ สามารถดูได้จากสถานศึกษามีขอบเขตของงานวิชาการอย่างชัดเจน ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และแนวคิดใหม่ๆ ในการพัฒนางาน ครูมีความตระหนักและร่วมมือกันพัฒนา

งานวิชาการอย่างจริงจัง สามารถนำปรัชญาของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติตามโครงการต่าง ๆ ได้อย่างดีเยี่ยมและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

แต่อย่างไรก็ตามแม้จะให้ความสำคัญกับงานบริหารวิชาการก็ยังคงพบว่ามีปัญหาที่ต้องเร่งรีบแก้ไขคงจะเห็นได้จากการศึกษาของปราโมทย์ ธิศิริ (2551) ที่พบว่า การดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนชนเผ่า ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावางในด้านสื่อและนวัตกรรมการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ข้อมูลไว้ว่า ได้จัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ใช้สื่อการสอนธรรมชาติ เปิดโอกาสให้ครู และนักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างสื่อการสอน ให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน แต่บางส่วนให้ข้อมูลไว้ว่า ได้รวบรวมแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อใช้ประกอบการสอน ในส่วนของปัญหาพบว่า ขาดแคลนงบประมาณ ในการสร้าง จัดทำสื่อและนวัตกรรม ครูขาดความรู้ ทักษะ ในการผลิตสื่อและนวัตกรรม มีสื่อและนวัตกรรมน้อยไม่เพียงพอ และไม่เหมาะสมกับสภาพและความสนใจของนักเรียน โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ สร้างความตระหนักแก่ครูในการผลิตสื่อ จัดงบประมาณเพื่อให้การสนับสนุน และจัดหาสื่ออย่างเพียงพอ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36, 2553) ได้จัดตั้งขึ้น โดยรวม โรงเรียนที่เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตจังหวัดเชียงรายและจังหวัดพะเยา รวม 59 โรงเรียน เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด แต่ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษา ได้ศึกษาเฉพาะ โรงเรียนในเขตอำเภอแม่จันอำเภอเชียงแสน อำเภอแม่สาย อำเภอคอกยหลวง และอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงรายเท่านั้น (รายละเอียดอยู่ในนิยามศัพท์) ซึ่ง โรงเรียนในแต่ละอำเภอ มีปัญหาที่แตกต่างกันไป ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์ อูราวรรณ รุจิรพงษ์ (2553) ศึกษาพิเศษ ชำนาญการพิเศษ เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านวิชาการ โดยภาพรวมพบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน สรุปได้ดังนี้ ด้านหลักสูตร พบว่า โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แต่ยังคงขาดการนำไปใช้และปรับปรุงแก้ไขหลังจากนำหลักสูตรไปใช้แล้ว ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามหลักสูตรพบว่ามีปัญหาในด้านการปฏิบัติควรดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรให้สามารถนำมาใช้ได้จริง เพื่อให้เกิดผลในด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ทางด้านแหล่งเรียนรู้พบว่ายังขาดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียน อีกทั้งครูยังไม่เห็นความสำคัญในการใช้แหล่งเรียนรู้ จัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากสถานที่จริง ด้านสื่อการเรียนการสอน ครูยังขาดการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมกับธรรมชาติของรายวิชา สื่อที่ครูจัดทำยังขาดความทันสมัยที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นอกจากนี้แล้วครูผู้สอนยังไม่ให้ความสำคัญในเรื่องการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ทำให้ผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่ามาตรฐาน จากรายงาน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับเขตพื้นที่การศึกษาได้ชี้ให้เห็นถึงผลการทดสอบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละโรงเรียน ส่วนใหญ่พบว่าทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีผลต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษา การดำเนินงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในด้านหลักสูตร แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ซึ่งผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปพัฒนา ปรับปรุง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ตลอดจนเพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการดำเนินงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการศึกษาคั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในปีการศึกษา 2553

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาคั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ตามขอบข่ายด้านเนื้อหาดังต่อไปนี้ คือ (1) หลักสูตร (2) แหล่งเรียนรู้ (3) สื่อการเรียนการสอน และ(4) การวัดและประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เขตอำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่สาย อำเภอดอยหลวง และอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ในปีการศึกษา 2553

ครูผู้สอน หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ปฏิบัติงานสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เขตอำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่สาย อำเภอดอยหลวง และอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ในปีการศึกษา 2553

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 หมายถึง สถานศึกษาที่เปิดสอน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เขตอำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่สาย อำเภอดอยหลวง และอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ในปีการศึกษา 2553 จำนวน 8 โรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม โรงเรียนแม่จันวิทยาคม โรงเรียนจันทวีวิทยาคม โรงเรียนแม่สายประสิทธิ์ศาสตร์ โรงเรียนบ้านแซววิทยาคม โรงเรียนสันติคีรีวิทยาคม โรงเรียนดอยหลวงรัชมังคลาภิเษก โรงเรียนวัดถ้ำปลาวิทยาคม

การดำเนินงานวิชาการ หมายถึง การปฏิบัติงานในขอบข่ายของงานวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตร แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุง การดำเนินงาน วิชาการของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ให้มีประสิทธิภาพ ดียิ่งขึ้นต่อไป